

KANSALAI SJÄRJESTÖN KEHITYSYHTEISTYÖHANKKEEN VUOSIRAPORTTI

VUODELTA 2007

HANKEKODI 28813501

1. HANKKEEN PERUSTIEDOT

1.1 Järjestön Suomessa rekisteröity nimi

Käymäläseura Huussi ry

1.2 Järjestön nimi englanniksi

Global Dry Toilet Club of Finland (3/2007) asti, 4/2007 alkaen Global Dry Toilet Association of Finland

1.3 Hankkeen nimi suomeksi

Sambian kuivasanitaation kehittäminen

1.4 Hankkeen nimi englanniksi

Dry Sanitation improvement programme for Zambia (ZASP)

1.5 Hankkeen nimi mahdollisella muulla kielellä

1.6 Hankkeen sijainti (maa, maakunta, kylä/kunta)

Sambia, Copperbelt- province, Masaiti District, Luansobe-Luankuni Environmental programme area (Kaloko)

1.7 Yhteistyökumppanin nimi

Kaloko Trust Zambia

1.8 Hankkeen aloitusajankohta ja suunniteltu päättymisajankohta

1.1.2006-31.12.2008

1.9 Hankkeen perusidean tiivistelmä ja keskeiset saavutetut tavoitteet tai tulokset (vrt. hankesuunnitelma, kohta 1.11.)

Hankkeen ensimmäisessä vaiheessa (v. 2006) kerättiin taustatietoa kohdealueelta ja muualla tehdyistä tutkimuksista ja projekteista. Alkukartoituksessa alueen asukkaille tehtiin haastattelututkimus sanitaation nykytilasta, tietoisuudesta, kulttuurista ja asukkaiden toiveista sanitaation suhteen. Haastattelututkimuksen avulla voidaan tarttua juuri oikeisiin näkökohtiin koulutuksia ja mallikohteiden rakentamista suunniteltaessa. Lisäksi alueella tehtiin kartoitus, jossa selvitettiin mm. seuraavia tietoja kohdealueelta:

- Sanitaation nykytila kohdealueella (käymälätyypit, määrät, käyttö jne.)
- Hygienia ja ulosteperäiset sairaudet (esiintyneet sairaudet alueella)
- Vesihuolto ja sanitaatio (vesilähteet, yhteisvaikutukset esim. jätevesien puhdistus jne.)
- Paikallisen kulttuurin vaikutus käymälöihin (esim. naisten asema, hygienia, paikalliset tavat ja uskomukset jne.)
- Kuivakäymälöiden hyötynäkökohtien selvittäminen maassa (ravinnekierto & suljettu ketju, ravinteiden tarve, viljelyn tehostaminen, käymäläosien tekeminen ja myyminen, naisten aseman parantaminen, ympäristönäkökohtien selvittäminen)
- Koulutuksen tarpeen ja kohderyhmän kartoitukset

Haastattelututkimuksesta tehtiin raportti vuonna 2006, jonka tuloksia voidaan verrata hankkeen lopussa tehtävään kartoitukseen. Kysely ja siitä tehty raportti toimivat osana sanitaation toimintamallia. Toimintamalliin kootaan hankkeen aikana toimintatapoja, joilla sanitaatioprojekteja voidaan jatkossa toteuttaa. Toimintamallista tehdään yksinkertainen vaihe-vaiheelta etenevä, joten myös esimerkiksi järjestöt, joilla ei ole alan osaamista, voisivat ottaa sanitaation huomioon hankkeissaan. Alkuperäisessä hankesuunnitelmassa oli ajateltu, että toimintamalli tehdään jo etukäteen, hankkeen ensimmäisenä vuonna. Hankkeen edetessä on kuitenkin huomattu, että toimintamallia kannattaa ensin testata hankkeen aikana käytännössä ja muokata sitten tarvittaessa. Toimintamalli muotoutuu siis hankkeen myötä onnistuneiden toimintatapojen löytyessä.

Vuoden 2007 alussa alueella tehtiin suomalaisen vapaaehtoistyöntekijän Ilkka Pulkkisen toimesta alueen vesilähteistä tutkimus, jonka tulokset on esitetty erillisessä raportissa. Tutkimuksessa selvitettiin 11 vesilähteen bakteeripitoisuudet kahdella eri näytekerroksella (tilanne ennen sadekautta ja sadekauden aikana). Tutkimuksen avulla saatiin selville alkutilanne bakteerien osalta ja voidaan myöhemmin seurata, onko käymälöiden rakentamisella vaikutusta taudinaiheuttaja- bakteerien vähentymiseen kaivoissa.

Vuonna 2007 on rakennettu 5 kuivakäymälöiden mallikohdetta. Ensimmäinen pilottikohde otettiin käyttöön kesällä 2007. Kohteet valittiin yhdessä paikallisten asukkaiden ja paikallisen kumppanijärjestön Kaloko Trustin kanssa. Kohteet ovat alueen kouluilla sekä Health Outpostien (joissa pidetään kyläklinikoita) yhteydessä. Rakentaminen on jatkunut koko vuoden 2007 ja jatkuu edelleen vuonna 2008.

Projektissa pidettiin vuoden 2007 lähes 30 koulutustilaisuutta kylissä ja kouluilla, joihin osallistui yli 3000 ihmistä. Osa koulutuksista pidettiin yhdessä Kamoto Community Arts- yhteisöteatterin kanssa. Teatterikerroksen jälkeen toteutetut kyläkoulutukset suunnitteli projektikoordinaattori ja ne toteuttivat paikallinen projektiassistentti Michelo Katambo sekä harjoittelussa olleet opiskelijat Salla Vuorinen ja Pyry Lunden. Koulutuksissa on käyty läpi mm. perushygieniaa, tautien leviämistä ja niiden ehkäisyä sekä kompostoitavien käymälöiden toimintaa ja lannoitekäyttöä.

Hankkeessa tehtiin väliarviointi lokakuussa 2007, jonka toteutti Emmanuel Mutamba Green Living Movement (GLM) järjestöstä Lusakasta. Väliarviointi on liitetty vuosiraporttiin ja se on saatavilla myös hankkeen nettisivuilta (www.huussi.net/sambia).

Vuoden 2007 lopulla alettiin perustaa ensimmäistä testipeltoa, jossa vuoden 2008 aikana tehdään käymäläjätteen testausta koeviljelmissä.

1.10 Tiivistelmä rahoituksesta	
Vuosi 2007	Euroa
Edelliseltä vuodelta käyttämättä oleva hanketuki (UM:ltä nostamaton + järjestön nostama, käyttämätön hanketuki)	3 892,13
UM:n raportointivuodelle myöntämä hanketuki	44 146
Raportointivuoden aikana käytettävissä ollut hanketuki yhteensä	48 038
Raportointivuonna käytetty hanketuki yhteensä	48 038
Käyttämättä oleva, seuraavalle raportointikaudelle siirtyvä hanketuki (UM:ltä nostamaton + järjestön nostama, käyttämätön hanketuki)	

1.11 Hankkeen mahdollinen muu rahoitus, sen lähde ja määrä raportointivuonna

Hankkeella ei ollut muuta rahoitusta kuin UM:n hanketuki ja omarahoitus.

2. Yhteistyökumppani ja kumppanuus

2.1 Millainen oli yhteistyökumppanin oma panos hankkeen toteuttamisessa? (työvoima, taloudellinen panos, muu?)

Kaloko Trustin yhteyshenkilö Lewis Jere toimi paikallisena yhteyshenkilönä. Hän raportoi hankkeen käytännön etenemisestä Suomen projektikoordinaattorille. Erityisesti hänen panoksensa oli tarpeen alkuvuodesta, ennen paikallisen projektikoordinaattorin palkkaamista.

Kaloko Trustin puolesta hoitui myös materiaalin ostot, kuljetukset, varaston hallinta sekä käytettyjen varojen raportointi. Tosin viimeksi mainitussa oli hieman ongelmia (kts. kohta 3.1). Lisäksi Kaloko Trustin kuljetuskalusto, autonkuljettaja ja muita työntekijöitä (esim. tulkkaaminen) oli tarvittaessa käytettävissä.

Kaloko Trustin toimisto hankealueella oli koko ajan hankkeen käytettävissä. Sekä Kaloko Trustin hankkeessa olleet työntekijät että suomalaiset työntekijät ovat saaneet työskennellä toimistosta käsin. Toimiston käyttö mahdollisti yhteydenpidon Suomen ja Sambian välillä. Tosin heinäkuusta 2007 lähtien toimiston oma puhelin että internet-yhteys katkesivat eikä vikaa ole saatu korjattua.

Kaloko Trust antoi suomalaisten vapaaehtoistyöntekijöiden ja projektikoordinaattorin käyttöön vierastalot ja keittiön. Keittiö oli "täysin" varusteltu (kaasuhella ja kaasujääkaappi). Tarvittaessa Kaloko Trust osoitti henkilökuntaansa avuksi raskaimpiin töihin (esim. vedenkantoon).

2.2 Mitkä muut tahot osallistuivat yhteistyöhön? Mikä oli heidän roolinsa ja panoksensa hankkeessa? (esimerkiksi suomalaiset, paikalliset tai kansainväliset järjestöt tai viranomaiset)?

Kamoto Community Arts osallistui hankkeiden koulutuksiin toukokuussa 2007. Kamoton koulutuksista on saatavilla erillinen raportti (vuosiraportin liitteenä). Kamoton esityksiä ja koulutuksia järjestettiin 9 kylässä ja niihin osallistui yhteensä 1967 henkilöä.

Kalokon klinikka ja sen terveystieteiden osasto sekä sairaanhoitajat ovat keränneet taustatietoa ja ovat olleet mukana hankkeen eteenpäinviemisessä. Heiltä saimme käyttöömmme mm. tautitilastot ja muita alueella jo aikaisemmin tehtyjen kartoitusten tietoja. Heidän kanssaan jatketaan yhteistyötä myös jatkossa.

Green Living Movement (GLM) järjestön kanssa tehtiin yhteistyötä mm. väliarvioinnin muodossa. Lisäksi GLM:n autokalustoa voitiin käyttää hyväksi. Yhteistyötä jatketaan myös vuonna 2008.

Sambian hallinnosta pyrittiin löytämään vesi- ja sanitaatiosta vastaavia ihmisiä ja heidän kanssaan oltiin sähköpostitse yhteydessä. Heille pyritään toimittamaan kokemuksia uusista käymälöistä ja pyritään löytämään keinoja, joilla asiaa voitaisiin viedä eteenpäin myös hallinnon tasolla. Koko maassa on samanlaiset ongelmat, joten kuivakäymälöillä voitaisiin parantaa sekä terveyttä että käyttömukavuutta.

Myös lisää yhteyksiä hallintoon otetaan vuonna 2008, jolloin yhdistykselle tehdään Pro Gradu Sambian vesi- ja sanitaatiohallinnosta.

Sambialaisen yhteisön NECOS:in kanssa on vaihdettu tietoja ja suunniteltiin uutta hanketta Lusakan Madimbaan. Hanke aloitettiin Lusakassa vuoden 2008 alusta UM:n tuella.

3. Hankkeen kestävyys

3.1 Millä tavoin ennakoitut tai ennakoimattomat ulkopuoliset tekijät vaikuttivat hankkeen toteutumiseen? (taloudelliset, yhteiskunnalliset, sosiaaliset, ympäristölliset tai kulttuuriset tekijät)

Paikallisen yhteistyökumppanimme Kaloko Trustin ongelmat heijastuivat myös hankkeen toteutukseen vuonna 2007. Kaloko Trust on alun perin englantilainen säätiö, joka nykyään on kaksi erillistä organisaatiota Kaloko Trust UK ja Kaloko Trust Zambia. Säätiöllä on ollut aiemmin paljon työntekijöitä alueella, mutta projektien päättyessä heitä ole irtisanottu vaan suurin osa on jäänyt alueelle ”hengaillemaan” muiden työnantajien puuttuessa. Suurien työntekijäkustannusten vuoksi säätiö joutuikin pahoihin rahoitusvaikeuksiin ja joutui tekemään radikaaleja irtisanomisia. Valitettavasti varat eivät ole riittäneet edes nykyisten työntekijöiden palkkojen maksamiseen ja monilla paikallisilla asukkailla on saatavia säätiöltä. Tämä on osaltaan vaikuttanut siihen, että monet kyläläiset ovat epäluuloisia kaikkia hankkeita kohtaan, joissa Kaloko Trust on mukana.

Koska paikallisen kumppanin työntekijöitä irtisanottiin, töihin jääneet työntekijät olivat entistä kiireisempiä. Tämä näkyi myös yhteyshenkilöimme kiireiden lisääntymisenä. Samoin esimerkiksi tileistä vastaava henkilö ei toimittanut pyytamiämme tiliraportteja pyydettyinä ajankohtana. Tästä seurasi lisätyötä suomalaiselle koordinaattorille, jonka piti käydä kuitit läpi itse. Työtä hankaloitti se, että Kaloko Trustin kaikki kuitit oli laitettu ajan mukaan kansioihin eikä hankkeilla ollut erillisiä kansioita. Lisäksi Kaloko Trustilla oli vain yksi tili, johon kaikkien hankkeiden rahat ohjattiin. Tämä vaikeutti seuranta ja toisaalta mahdollistaisi myös varojen käytön toisiin tarkoituksiin kuin alun perin on tarkoitettu. Tämän vuoksi hankkeelle perustettiin vuoden 2007 lopulla oma tili.

Vastataksemme lisääntyvään paikalliseen hallinnointitarpeeseen, päädyimme lopulta palkkaamaan ulkopuolisen hanketyöntekijän pääkaupungista Lusakasta. Paikallisesti ei sopivaa ehdokasta valitettavasti löytynyt. Hanketyöntekijä aloitti työssään maaliskuussa 2007 ja muutti pysyvästi hankealueelle toukokuussa 2007. Tämä helpotti huomattavasti hankkeen etenemistä ja yhteydenpitoa paikallisen järjestön kanssa.

Puhelin- ja internet-yhteydet hankealueelle korjattiin ukkosen jäljiltä ja palautuivatkin muutamaksi kuukaudeksi touko-kesäkussa 2007. Tämän jälkeen yhteydet kuitenkin uudestaan katkesivat, eikä niitä maaliskuuhun 2008 mennessä ole saatu korjattua. Ilmeisesti osittain syynä on paikallisen kumppanin varojen puute. Hankealueelle on kommunikoitu lähinnä tekstiviestein (tavallinen kenttä toimii paikoittain) sekä internetin välityksellä (lähin netti noin 60 kilometrin päässä). Nämä ongelmat ovat hidastuttaneet kommunikointia paikallisen järjestön kanssa, mutta asiat ovat kuitenkin hoituneet ennemmin tai myöhemmin.

3.2 Miten paikallinen hallinto, paikallinen järjestö tai hyödynsaajat ovat ottaneet vastuuta hankkeen talouden ja toiminnan kestävydestä?

Vastuuta on pyritty siirtämään paikallisille mahdollisimman paljon. Kuitenkin edellä mainitut Kaloko Trustin ongelmat ovat vaikeuttaneet vastuun siirtämistä paikalliselle järjestölle. Sen sijaan paikallinen koordinaattorimme on ottanut vastuuta hankkeen eteenpäin viemisestä ja koordinoinnista.

Paikallisten asukkaiden osallistumisen ja kapasiteetin lisääminen on ollut yksi suurimmista haasteista vuonna 2007. Asukkaita on pyritty saamaan mukaan vapaaehtoistyöhön mm. rakentamiseen mutta tulokset eivät ole olleet järin hyviä. Vapaaehtoisuuteen perustuva työ on aina pois perheen työpäivästä sillä heillä on vaikeuksia saada jokapäiväistä leipää pöytään. Kuka silloin lähtee vapaaehtoisesti tekemään käymälää, joka ei välttämättä edes ole heidän käytettävissään päivittäin?

Osallistamista pyritään kehittämään vuoden 2008 aikana, jolloin on alettu perustamaan sanitaatioklubeja asioista kiinnostuneiden ihmisten koolle keräämiseksi. Klubien on toivottu innostavan lisää ihmisiä mukaan hygienian parantamiseen sekä käymäläjätteen lannoitekäyttöön (esim. klubin omat testipellot). Kapasiteetin lisäämiseksi koulutuksia asukkaille jatketaan. Sanitaatioasioiden lisäksi annetaan koulutusta esimerkiksi siitä, kuinka projekteja koordinoidaan paikallisesti. Näin pyritään entistä enemmän saamaan omistajuutta paikallisille.

Toistaiseksi kuitenkin vastuu esimerkiksi taloudesta on ollut käytännössä täysin Suomessa, lukuun ottamatta pientä paikallisten panosta esimerkiksi rakennustöissä (hiekkajäätä ja vesi, työvoima).

4. Hyödynsaajat

4.1 Keitä olivat hankkeen välittömät hyödynsaajat ja paljonko heitä oli?

- Koulutuksiin osallistui yli 3000 paikallista asukasta
- Käymälöiden rakennustoimia tehtiin viidellä kyläalueella. Näissä kylissä on yhteensä noin 3000 asukasta.
- Koko hankealueella on 10 000 ihmistä

4.2 Keitä olivat hankkeen välilliset hyödynsaajat?

- Sambialaiset viranomaiset ja järjestöt
- Kehitysmaissa toimivat suomalaiset järjestöt
- Oma yhdistyksemme

Jos myönnetty avustus on alle 20.000 €, vastaa seuraavaan kysymykseen:

4.3 Miten hyödynsaajat osallistuivat hankkeeseen?

Jos myönnetty avustus on 20.000 € tai enemmän, vastaa seuraavaan kysymykseen:

4.4 Erittele hankkeeseen osallistumisen tavat kunkin hyödynsaajaryhmän osalta erikseen.

Välittömät hyödynsaajat

Vesitutkimus tehtiin jokaiselle kyläalueelle (11 vesilähdettä).

Koulutuksiin osallistui yli 3000 paikallista asukasta, lisäksi tiedotusta tilaisuuksista tehtiin laajalti, joten suurin osa asukkaista (yhteensä 10 000) oli tietoisia koulutuspäivistä ja hankkeen teemoista.

Käymälöiden rakennustoimia tehtiin viidellä kyläalueella. Näissä kylissä on yhteensä asukkaita noin 3000. Vaikka kyseisillä ihmisillä ei olisi mahdollisuutta käyttää käymälää normaalisti esim. pitkän matkan takia, he voivat käyttää sitä esimerkiksi kyläklirikoiden aikana. Kuivakäymälä on aina avoinna, joten heillä on mahdollisuus tutustua sen käyttöön milloin tahansa ja saada siitä vinkkejä oman hygieenisen käymälän rakentamiseen ja käyttöön. Käymälässä on ohjeet käytöstä ja hoidosta englanniksi ja nyanjaksi (paikallinen heimokieli).

Vapaaehtoisiiin rakennustöihin osallistui 5-10 ihmistä/ kyläalue.

Tehtyjen toimenpiteiden toivotaan hyödyttävän koko alueen asukaskuntaa parantuneen ympäristön ja terveyden kautta.

Välilliset hyödynsaajat

Keräämämme kokemukset voivat hyödyttää muita Sambialaisia järjestöjä ja viranomaisia. Yhteydenpitoa ja tapaamisia heidän kanssaan pyritään jatkamaan hankkeen edetessä.

Pyrimme levittämään tietoa kokemuksistamme myös muiden järjestöjen käyttöön (sekä Suomessa että ulkomailla). Tätä kautta tieto ja hankekokemukset leviävät mahdollisimman laajalle.

Oma yhdistyksemme on hyötynyt hankkeesta kokemusten kasvamisen myötä. Hanke on ensimmäinen kehitysmaahankkeemme. Hankkeesta on myös tullut yhdistykselle paljon positiivista palautetta ja julkisuutta mediassa.

5. Hankkeen tavoite, toteutus ja seuranta

TAVOITE

5.1 Onko hankkeen tavoite tai tavoitteet pysyneet samoina kuin alkuperäisessä hankesuunnitelmassa? Jos ne ovat muuttuneet, kerro tässä, kuinka.

Tavoitteet ovat pysyneet samoina. Tosin hankkeen edetessä olemme huomanneet, että monet tavoitteista eivät välttämättä toteudu kolmivuotisen hankkeen aikana. Esimerkiksi ruokatalouden parantamiseen tarvitaan useampi vuosi. Tämä siksi, että kuivakäymälöitä tarvitaan alueelle kymmeniä, jotta myös lannoitetta olisi saatavilla tarpeeksi viljelysalaan nähden.

Myös hygienian laajamittaiseen parantamiseen tarvitaan useamman vuoden koulutus, yhdistettynä tarpeeksi isolla määrällä käymälöitä sekä vesilähteiden parantaminen.

TOTEUTUS

5.2 Onko hankkeen tavoitteita toteutettu niillä toimenpiteillä, jotka hankesuunnitelmassa mainittiin? Jos on turvaututtu suunnitellusta poikkeaviin toimenpiteisiin, kerro millaisiin ja miksi? Onko toimenpiteiden suunniteltu aikataulu toteutunut?

Toteutetut toimenpiteet ovat pääosin alkuperäisen hankesuunnitelman mukaisia. Eli hankkeessa:

- Rakennettiin kuivakäymälöiden mallikohteita
- opastettiin kuivakäymälöiden käyttöön ja hoitoon
- annettiin sanitaatioon ja hygieniaan liittyvää koulutusta
- tehtiin väliarviointi

Edellä mainitut ovat toteutuneet alkuperäisen aikataulun mukaisesti. Tosin ensimmäisten kuivakäymälöiden käyttöönotto viivästy muutamalla kuukaudella alkuperäisestä suunnitelmasta, joten ensimmäiseen testipeltoon ei ehditty saada lannoitetta vielä sadekauden 2007-2008 ajalle.

Kaivojen bakteriologisesta tutkimuksesta ei ollut varsinaista mainintaa hankesuunnitelmassa, tosin mainintana oli, että ”selvitetään vesihuollon yhteyttä sanitaatioon”. Tutkimus haluttiin kuitenkin tehdä, sillä vesilähteiden bakteeripitoisuuden selvittäminen on olennainen osa hankkeen vaikutusten seuranta.

Toimintamallia muokataan edelleen. Erityisesti malliin sisältyvien koulutusten sisältöä täytyy vielä käydä läpi paikallisten asiantuntijoiden ja asukkaiden kanssa.

Jos myönnetty avustus on alle 20.000 €, vastaa seuraavaan kysymykseen:

5.3 Arvioi, millä tavoin ja kuinka hyvin hankkeen tavoitteet ovat toteutuneet hankkeen alusta ja raportointivuoden aikana?

Jos myönnetty avustus on 20.000 € tai enemmän, vastaa seuraavaan kysymykseen:

5.4 Millaisia tuloksia on saavutettu hankkeen alusta ja raportointivuoden aikana?

Taustaselvityksessä vuonna luotiin pohja hankkeen etenemiseen seuraavina vuosina. Kyselyn raportti ja muut tehdyt taustaselvitykset ovat hyvä vertailupohja sanitaatiokehityksen seuraamiseen. Taustaselvityksen myötä rakennettavista käymälöistä saadaan paikalliseen kulttuuriin ja toimintatapoihin soveltuvia, joiden käyttöön ja hoitoon paikalliset ihmiset sitoutuvat. Tämä on ehdoton edellytys hankkeen kestävyydelle.

Ihmisten tietoisuus sanitaatioasioista on lisääntynyt. Suurin osa ihmisistä tietää nyt, mitä kautta taudit leviävät ja miten niitä pystyy vähentämään. Tulevaisuuden tehtävänä olisi varmistaa, että tietoisuus siirtyisi myös käytännön toimintaan.

Tieto kuivakäymälöistä ja niiden lannoitekäyttömahdollisuuksista on levinnyt ihmisten tietoisuuteen. Edelleen monet epäröivät ihmisperäisen lannoitteen käyttöä mutta olemme onnistuneet tietoa levittämällä hälventämään monen epäilyksiä. Kun käyttö vakiintuu, useampia käymälöitä rakennetaan ja testipeltoja otetaan käyttöön ihmiset näkevät tulokset käytännössä. Asioiden näkeminen käytännössä helpottaa myös tiedon viemistä eteenpäin sillä moni sisäistää asian vasta käytännön toiminnan nähdessään.

Toimintamallityö on mennyt eteenpäin. Vuonna 2008 testaamme erityisesti koulutuksissa tarvittavaa materiaalia ja sen sisältöä.

Jos myönnetty avustus on alle 20.000 €, vastaa seuraavaan kysymykseen:

5.5 Miten hankkeen vastuunjako toteutui?

Jos myönnetty avustus on 20.000 € tai enemmän, vastaa seuraavaan kysymykseen:

5.6 Kuvaa hankkeen tämänhetkinen toteutus- ja seurantaorganisaatio

Hankkeen vastuuhenkilönä ja toteuttajana toimii Projektikoordinaattori Sari Huuhtanen Käymäläseura Huussi ry:stä. Hanketta seuraa ja ohjaa ohjausryhmä johon kuuluu seuraavat henkilöt:

Kajan Maija	Tampereen Gynekologi- ja Urologikeskus
Hästbacka Ella	opiskelija, Helsingin yliopisto
Juuti Petri	Tampereen yliopisto
Krista Salonen	KSH ry: n hallitus
Lundström Yrjö	Helsingin vesi
Rantala Pentti	Pirkanmaan jätehuolto

Hallituksessa vuonna hankkeen asioita esitteli yhdistyksen puheenjohtaja Pekka Pietilä.

Paikallisena yhteistyökumppanin Kaloko Trust Zambian edustajana toimii Lewis Jere. Lisäksi käytetään tarvittaessa apuna projektihenkilöitä. Vuonna 2007-2008 projektihenkilönä toimii Michelo Katambo.

Lisäksi hankkeessa on toiminut vapaaehtoistyöntekijöitä.

SEURANTA

5.7 Millä tavoin suomalaisen järjestön vastuuhenkilöt seurasivat hanketta ja sen varainkäyttöä, ja osallistuivat hankkeen toteutukseen?

Suomalainen projektikoordinaattori vastasi pääasiallisesti hankkeen suunnittelusta ja toimenpiteiden toteuttamisen seurannasta. Ollessaan Sambiassa (5/2007 ja 11/2007) hän toteutti hankkeen seuranta, suunnittelua paikallisen kumppanin kanssa, kouluttamista, kylätapaamisia jne. Matkakertomukset löytyvät hankkeen internet-sivuilla: www.huussi.net/sambia. Suomessa ollessaan hän ohjasi paikallisen yhteistyökumppanin hanketoimintaa sekä hankkeen suomalaisten vapaaehtoistyöntekijöiden työtä Sambiassa. Yhteyttä Sambiaan pidettiin lähes viikoittain.

Vapaaehtoisten panos hankkeen käytännön toimenpiteiden toteuttamisessa oli suuri. Vapaaehtoisia toimi Kalokossa vuoden 2007 aikana kolme. Ilkka Pulkkinen oli alueella yhteensä noin kolme kuukautta tehden vesitutkimusta ja toimien ensimmäisen käymälän suunnittelussa ja rakentamisen tukena. Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelijat Salla Vuorinen ja Pyyry Lunden olivat alueella kolme kuukautta. Heidän tehtäviinsä kuului koulutusten ja rakennustöiden koordinointi paikallisten kanssa.

Varainkäyttöä seurattiin Suomesta käsin. Paikallinen yhteistyöjärjestö lähetti kuitit ja raportit varojen käytöstä Suomeen. Tosin suomalainen projektikoordinaattori piti lopulta käydä paikallisen järjestön toimistossa kuitit lävitse, sillä osa kuiteista puuttui ja raportointi ei ollut asianmukaista.

5.8 Miten paikalliset yhteistyökumppanit seurasivat hanketta?

Paikallisen järjestön yhteyshenkilön kanssa neuvoteltiin toteuttavista toimenpiteistä ja hän varmisti, että hankkeen käyttöön tulee tarvittavat resurssit (esim. autot, henkilöstö jne.). Paikallinen yhteyshenkilö seurasi ja raportoi töiden edistymisestä. Yhteyshenkilö lähetti alkuperäiset kuitit Suomeen.

Paikallinen projektikoordinaattori raportoi palkkaamisensa jälkeen säännöllisesti hankkeen etenemisestä ja taloudesta.

5.9 Millaista sanallista tai numerotietoa hankkeen etenemisestä on kerätty?

Esiselvityksessä kerättiin tietoa mm.

- käymälöiden määrä ja laatu ennen hankkeen alkamista,
- käymälöiden käyttö
- käsienpesumahdollisuudet
- ihmisten hygieniatietoisuus (esim. tietoisuus kuinka taudit leviävät)
- vesilähteet ja niiden ongelmat
- sanitaatioon liittyvät uskomukset ja kulttuuri
- tieto käymälämalleista ja niiden kunnossapidosta
- halu maksaa käymälöistä
- halu käyttää kompostia ja virtsaa viljelyksessä
- tautitilastot jne.

Seuraamme hankkeen edetessä muutoksia kyseisissä tekijöissä. Kyselyn analyysistä on tehty kirjallinen yhteenveto (16 sivua).

Lisäksi on tutkittu 11 vesilähteen bakteeripitoisuus sekä kuivana että sadekauden aikana. Myös tämä tutkimus voidaan toteuttaa uudelleen ja katsoa ovatko käymälät mahdollisesti parantaneet vesilähteiden tilannetta.

Koulutuksista on kerätty numeerista tietoa osallistuneiden määrästä ja eri ryhmien osallistumisesta (miehet, naiset, lapset). Lisäksi on kerätty tietoa mm. rakennustöihin osallistuneiden määrästä kyläalueittain.

Kotimaassa on myös seurattu mediaosumia (esim. lehtiartikkeleiden määrää).

5.10 Miten hankkeen taloussuunnitelma toteutui? Jos hankkeen toteutuneet kulut joissain toimintokohdissa poikkeavat yli 15% suunnitelluista, selosta se tässä.

Kokonaisuudessaan hankkeen kulut vuonna 2007 olivat noin 3400 euroa budjetoitua suuremmat. Eniten hankkeen kustannuksia nostivat budjetoitua suuremmat henkilöstökulut.

Taloussuunnitelma toteutui budjetoitua suuremmaksi henkilöstökulujen osalta. Osaltaan tähän vaikutti se, että vuoden 2006 lomapalkkoja ei loppuvuoden osalta jaksotettu edelliselle vuodelle vaan ne näkyvät 2007 kuluissa. Lisäksi uutena käytäntönä on kirjanpidossa otettu loppuvuoden lomapalkkojen jaksottaminen kyseiselle vuodelle vaikka kuuluvat seuraavan lomakauden puolelle. Eli tämän vuoksi kirjanpidossa näkyy nyt sekä 2006 ansaittuja lomioita että 2007 ansaittuja lomioita, mikä nostaa henkilöstökulujen osuutta.

Kaloko Trustin ongelmien vuoksi (erityisesti kirjanpidon raportointi) projektikoordinaattorin joutui tekemään alueelle ”ylimääräisen” käynnin, mikä nosti myös palkkakustannuksia budjetoidusta.

Myös paikallisten henkilöstön palkkakulut olivat budjetoitua suuremmat sillä hankkeeseen palkattiin vuoden 2007 maaliskuussa paikallinen projektikoordinaattori jota alun perin ei ollut budjetoitu hankkeen kuluihin. Hänen työnsä on kuitenkin osoittautunut hankkeen etenemisen kannalta välttämättömäksi.

Henkilöstökulujen määrä tulee tasoittumaan kokonaisbudjetin mukaiseksi vuoden 2008 aikana.

Sekä rakentaminen että käyttö- ja kunnossapitokulut jäivät budjetoitua pienemmäksi. Tähän pääsyy oli rakennustöiden hidas eteneminen. Rakennustöitä ei kuitenkaan haluttu tehdä nopeammin kuin mitä paikallisten osallistuminen ja sitoutuminen edellyttivät, jotta käymälöiden oikea käyttö ja huolto olisivat mahdollisimman hyvää. Rakennustöihin on budjetoitu vuodelle 2008 alkuperäistä suunnitelmaa enemmän varoja.

Toimistokulut olivat budjetoitua suuremmat. Suurimman erän niissä muodosti hankkeen kirjanpito ja pankin kulut, joilta ei valitettavasti voi välttyä.

5.11 Missä ja miten hankkeen kirjanpito ja tarkastus on järjestetty?

Kirjanpito on järjestetty Messukylän toimistopalvelu Ay:ssa Tampereella.

Yhdistyksen tilintarkastuksen on tehnyt tilintarkastaja Marja Kartastenpää ja hankkeen kirjanpidon on tarkastanut vielä erikseen Raili Hannus (HTM-tilintarkastaja).

5.12 Onko hankkeessa toteutettu arviointia raportointivuonna? Jos on, kerro lyhyesti sen löydöksistä. Liitä arviointiraportti vuosiraportin liitteeksi.

Hankkeessa tehtiin väliarviointi loka-joulukuussa 2007. Arvioinnin toteutti Sambialainen konsultti Emmanuel Mutamba Green Living Movement - järjestöstä.

Tärkeimmät löydökset olivat paikallisten ihmisten osallistumisen lisäämisen tarve sekä paikallisen kumppanin resurssien, vastuiden ja valtuuksien epäselvyydet.

Arvioinnin perusteella teimme muutoksia paikallisen henkilöstön työnkuviin, talouden raportointikäytäntöihin ja perustimme hankkeelle oman pankkitilin.

6. Mitä opittiin ja miten hanke jatkuu

6.1 Millaisia ongelmia hankkeen aikana kohdattiin ja kuinka ne pyrittiin ratkaisemaan? (esimerkiksi hyödynsaajien tavoittamisessa, hankkeen toteutusaikataulun noudattamisessa, muut kuin hankesuunnitelman kohdassa 3.7 mainitut riskit.)

Hankkeen vaikeimmat ongelmat on mainittu kohdassa 3.1. Lähinnä kyse oli työvoimaresurssien puutteesta, aikataulujen venymisestä ja yhteydenpidon vaikeudesta. Asiat kuitenkin yleensä selvisivät enemmän tai myöhemmin. Tarkan aikataulun tekeminen eri välitavoitteiden toteutumisesta auttaa myös asioiden hoitamisessa.

Ihmisten tavoittaminen koulutuksien suhteen onnistui kohtuullisen hyvin. Sen sijaan käytännön rakennustoimiin oli vaikeuksia saada ihmisiä. Yleisen käymälän hyötyjä ei välttämättä nähdä niin suurena, että oltaisiin valmiina uhraamaan siihen omaa aikaansa ja pieniä resursseja. Tilannetta yritetään parantaa sillä, että perustamme kyliin sanitaatioklubeja, joiden kautta toimimme. Kaikkien ihmisten tavoittaminen ja ”käännäminen” kerralla ei ole ollut realistista, joten on parempi toimia ensin pienen mutta aktiivisen väestön kanssa. Kun käymälöiden hyödyt huomataan käytännössä, yhä enemmän asukkaita saadaan mukaan toimintaan.

Paikan päällä suuria ongelmia aiheutti liikkuminen paikasta toiseen. Autojen ja teiden kunto on huono, varsinkin sadekauden aikaan, joten liikkumiseen tarvitsee varata paljon enemmän aikaa kuin Suomessa. Hankekumppanimme taloudelliset vaikeudet johtivat siihen, että heillä ei ollut varaa pitää yllä kuljetuskalustoaan, joka oli pääosin hyvin huonokuntoista. Rakennustoimet kylissä olisivat vaatineet järeämpää kuljetuskalustoa kuin paikallisella kumppanillamme oli mahdollista antaa. Loppuvuonna Kalokolla ei oikeastaan ollut enää kuin yksi auto käytössä ja sitä ei haluttu antaa kylien huonokuntoisille teille. Rakennustoimet osittain viivästyivät kuljetuskaluston puutteen takia sillä pääosa tavaroiden viemisestä toteutettiin rakennusmiesten polkupyörillä, mikä ei tietenkään ole tarkoituksenmukaista. Myös koulutukseen tuli viivästyksiä ja katkoksia, kun kaikkiin sovittuihin koulutuksiin ei päästy ja ihmiset turhaantuivat, eivätkä enää tulleet seuraavalla viikolla uudestaan.

Tulevaisuudessa joudumme käyttämään entistä enemmän ulkopuolelta vuokrattua kuljetuskalustoa. Myös yhteistyötä muiden järjestöjen ja alueella toimijoiden (esim. koulun) kanssa tiivistetään, jotta mahdollisia kuljetuksia voidaan yhdistää.

6.2 Mitkä ovat hankkeen toteutuksen seuraavat keskeiset vaiheet?

- Testipellon käyttöönotto ja tutkimus (1-5/2008)
- Hankkeen vaikuttavuustutkimus (1-5/2008)
- Kyläläisten kapasiteettikoulutus ja kylien sanitaatioklubien perustaminen (1-3/2008)
- Käymälöiden rakentaminen jatkuu (1-12/2008)
- Koulutuksia jatketaan (6-10/2008)
- Sambian vesi- ja sanitaatiohallinnon tutkimus (6-8/2008)
- Loppuarviointi (10-12/2008)

7. Vapaamuotoinen selostus hankkeesta ja sen toimintatavasta

(vapaaehtoinen: Jos tämän lomakkeen muut kysymykset eivät sovi tai riitä hankkeen raportoimiseen, kerro tässä lisätietoja.)

8. Hankkeen toteutuneet kulut ja rahoitus

Hankkeen budjetti ja toteutuneet kulut	Hyväksytty hankebudjetti	Toteutunut
1. Henkilöstökulut (Liite 1)		
Suomalaisen henkilöstön palkka- ja sivukulut	18300	22 843,84
Suomalaisten asuminen ja matkakulut	6500	6 512,96
Paikallisen henkilöstön palkka- ja sivukulut	5000	7 107,95
Muut henkilöstökulut	200	315,33
Suomalaisten vapaaehtoistyön arvo	4239	4 500
Henkilöstökulut yhteensä	34239	41 280,08
2. Toimintokulut (esimerkiksi koulutus) (Liite 2)		
Ostetut asiantuntijapalvelut	1000	1 000
Muut kulut	2000	3 891
Toimintokulut yhteensä	3000	4 891
3. Materiaalit, hankinnat ja investoinnit (Liite 3)		
Laite- ja materiaalihankinnat	5940	4 777,89
Rakentaminen	5000	1 339,1
Muut hankinnat	886	0
Tavaralahjoitusten arvo	0	0
Materiaalit, hankinnat ja investoinnit yhteensä	11 826	6 116,99
4. Käyttö ja kunnossapito (Liite 4)		
Käyttökulut	500	0
Kunnossapitokulut	500	57,40
Käyttö ja kunnossapito yhteensä	1 000	57,40
5. Seuranta- ja arviointikulut (Liite 5)		
Ulkopuoliset palvelut (sis. Asiantuntijakulut)	0	1 517,72
Matka- ja majoituskulut	2000	387,7
Muut kulut	0	0
Seuranta- ja arviointikulut yhteensä	0	1 905,42
TOTEUTUSKULUT YHTEENSÄ	52 065	54 250,89
6. Hallintokulut (Liite 6)		
Hallinnon palkka- ja sivukulut	1200	0
Toimistokulut	2000	4 394,21
Suomalaisen järjestön lakisääteiset tilintarkastuskulut	1000	1 000
Varainhankinta ja tiedottaminen	250	340,15
Suomalaisten vapaaehtoistyön arvo	0	0
Hallintokulut yhteensä	4450	5 734,36
HANKKEEN KOKONAISKULUT YHTEENSÄ	56515	59 985,25
Hallintokulujen osuus kokonaiskuluista (%)	8	9,56

Hankkeen rahoitus	Hyväksytty hankebudjetti	Toteutunut
1. Järjestön omarahoitus (Liite 7)		
Rahallinen osuus	4 239	7 447,25
Vapaaehtoistyö ja tavaralahjoitus	4 239	4 500
Järjestön omarahoitus yhteensä	8 477	11 947,25
Omarahoitus kokonaiskuluista (%)	15,00	19,92
2. Ulkoasiainministeriön kehitysyhteistyötuki		
Aiemmilta vuosilta siirtynyt/ siirtyvä hanketuki	3 892	3 892
Raportoitava hanketuki yhteensä	48 038	48 038
HANKKEEN KOKONAISRAHOITUS YHTEENSÄ	56 515	59 985,25

9. Allekirjoitukset

Paikka ja päivämäärä _____ Paikka ja päivämäärä _____

Allekirjoitus _____ Allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____ Nimen selvennys _____

Tehtävä _____ Tehtävä _____

- Kopio yhteistyösopimuksesta kumppanin kanssa (jos sitä ei ollut hankesuunnitelman liitteenä)
- Järjestön toimintakertomus
- Järjestön tilinpäätös (=tuloslaskelma, tase ja liitetiedot)
- Järjestön tilintarkastuskertomus
- Tilintarkastajan vakuutus hanketuen käytön lainmukaisuudesta
-